

POLITIET
OSLO POLITIDISTRIKT

HATKRIMINALITET

Anmeldt hatkriminalitet 2016

Oslo politidistrikt, april 2017

Innhold

1 Innledning	3
2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen	3
3 Statistikk	6
3.1 Antall forhold og grunnlag	6
3.1.1 Grunnlag etnisitet	7
3.1.2 Grunnlag religion	8
3.1.3. Grunnlag LHBT	9
3.2 Type lovbrudd	10
3.3 Hvem anmelder	11
3.4 Åsted	11
3.5 Nærmere om fornærmede	13
3.5.1 Kjønn/Institusjon	14
3.5.2. Alder.....	15
3.5.3. Fødeland og statsborgerskap	17
3.6 Nærmere om Mistenkt/ siktet/ domfeldt.....	20
3.6.1. Kjønn.....	20
3.6.2. Alder.....	20
3.6.3. Fødeland og statsborgerskap	21
3.7 Rus	24
3.8 Avgjørelser.....	24
4. Noen eksempler på saker	26

Rapporten er skrevet av Ingjerd Hansen, Strategisk stab, Oslo politidistrikt, Epost ihansen@politiet.no
Uttrekk av data utført av Christina Hofseth, Strategisk stab, Oslo politidistrikt.

Anmeldte Hatkriminaliteter i Oslo i 2016, en gjennomgang

1 Innledning

Denne rapporten viser statistikk over hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2016. Det er viktig å presisere at denne rapporten omhandler *anmeldt* hatkriminalitet og ikke det faktiske omfanget av hatkriminalitet i Oslo. Det er, som nevnt i tidligere rapporter om temaet, grunnlag for å tro at det er store mørketall¹.

Oslo politidistrikt har utarbeidet følgende definisjon av hatkriminalitet:

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger på grunn av etnisitet², religion, homofil orientering og/eller nedsatt funksjonsevne.

For en nærmere beskrivelse av definisjonen, og fenomenet hatkriminalitet, vises til tidligere rapporter publisert på www.politi.no/oslo og heftet "Hatkrim - Rettslige og praktiske spørsmål"³.

2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen

Data til denne rapporten er fremskaffet gjennom manuelle søk i analyseprogrammet PAL for STRASAK som henter informasjon fra straffesakssystemet. Uttrekket⁴ er gjort ved å hente ut anmeldelser registrert i 2016 etter de såkalte rasismeparagrafene, og anmeldelser som er merket av som hatkriminalitet i straffesakssystemet.⁵

I tillegg til å inkludere anmeldelser etter strl. §§§ 174, 185 og 186 i den nye straffeloven, som tilsier hatkriminalitet, er det altså nødvendig at politiet merker saken som hatkriminalitet om man skal finne alle anmeldte saker som omhandler hatkriminalitet. Merkingen av hatkriminalitet kan skje på to måter. Enten hakes det av for hatkriminalitet når anmeldelsen registreres første gang. Dersom dette ikke er gjort, kan ansvarlig etterforsker eller jurist hake av på et senere tidspunkt. Dersom ingen haker av for hatkriminalitet, vil saker som ikke omfattes av de nevnte paragrafene i straffeloven heller ikke vise seg i våre uttrekk. Det er derfor det for denne type saker snakkes om doble mørketall: Det er mørketall fordi ikke alle saker blir anmeldt, og det er mørketall fordi politiet ikke nødvendigvis registrerer hatmotiv i de sakene som er anmeldt. Evt. kan en sak bli etterforsket som hatkriminalitet, men det er ikke haket av for hatkriminalitet i BL, og vil derfor ikke komme med når vi tar uttrekk til denne

---

¹ Se blant annet "Hatkriminalitet En drøfting av temaet og gjennomgang av anmeldelser i Oslo 2012", Strategisk stab, Oslo politidistrikt, 2013, "Hatkriminalitet 2014", strategisk stab, Oslo politidistrikt, Hatkriminalitet 2015, strategisk stab Oslo politidistrikt

² Under etnisitet inngår også antisemittisme og antisiganisme

³ https://www.politi.no/oslo/nyhet_15852.xml

⁴ Uttrekket ble foretatt 14. februar 2017

⁵ Såkalt Sakskategori i Strasad.

statistikken. Det skal sies at det de siste årene har vært gjort en stor innsats for å sikre at alle anmeldelser med et mulig hatmotiv blir kodet som hatkriminalitet i politiets systemer.

For de anmeldelsene identifisert i straffesaksregisteret gjennom utvalgskriteriene beskrevet over, er alle dokumenter i saken lest. Det er vurdert hvorvidt de anmeldelsene som er haket av for hatkriminalitet faktisk er hatkriminalitet, eller om de er feilregistrert⁶. Det er registrert 165 anmeldelser på hatkriminalitet i 2016 mot 133 i 2015 og 64 i 2014.⁷

I 138 av de totalt 165 anmeldelsene er det kjent gjerningsperson. I de 165 anmeldelsene er det til sammen 105 unike personer som er mistenkt/siktet/domfelt, og 136 unike fornærmede.

I flere anmeldelser er det registrert mer enn én fornærmet, slik at det er 175 forhold som fornærmet for hatkriminalitet, mot 143 i 2015 og 69 i 2014. Det er disse 175 forholdene som er utgangspunkt for denne kartleggingen. UNNTAKET er i kapittelet om gjerningspersoner – der er det registrert 169 mistenkteforhold der mistenkte er identifisert, dette brukes da som beregningsgrunnlag. I de andre kapitlene tas det utgangspunkt i de 175 fornærmedeforholdene. Det vil altså si at noen personer er fornærmet i flere forhold. Det samme er tilfelle blant de mistenkt/siktede/domfelte, der også noen går igjen i flere forhold.

Som beskrevet også i tidligere rapporter: Det kan for eksempel være slik at en person A og B sitter på en café. Person C kommer bort til person A, tilsynelatende uprovosert, og løfter ham opp etter krage, spytter ham i ansiktet, og sier til person A og B før han forlater cafeen "Jævla Niggere, jeg hater dere alle sammen, dere ødelegger landet mitt. I natt skal dere dø". Når person A kommer for å anmelde denne hendelsen vil saken kunne inneholde ett forhold på hatefulle ytringer, ett på trusler og ett på kroppskrenkelse. I noen tilfeller vil også person B registreres inn på samme anmeldelsesnummer, og saken vil dermed inneholde forhold som gjelder denne personen også. I andre saker vil det kunne opprettes unike anmeldelser – en for hver person.

Det er på en slik bakgrunn det er relevant å gjøre oppmerksom på at det er registrert 165 anmeldelser, med 136 unike fornærmede, som til sammen innebærer 175 straffbare forhold som fornærmet. Det er antall forhold vi skal fokusere på i denne rapporten.

Vedrørende begrepet gjerningsperson, så er det viktig å presisere at dette brukes om personer som har status som mistenkt, siktet eller domfelt. Mindretallet av de som omtales som gjerningspersoner i denne rapporten er kjent skyldig på det tidspunktet uttrekket ble foretatt, noen vil være frikjent og flere saker er henlagt. Kategorien sier derfor svært lite, utover at vedkommende ble REGISTRERT som gjerningsperson i anmeldelsen.

I rapporten er forholdene kategorisert ut fra ulike typer av hatkriminalitet, basert på grunnlag⁸. Av og til kan en anmeldelse gjelde hatkriminalitet i flere kategorier, eksempelvis både etnisitet og seksuell orientering. Det er i disse tilfellene valgt hovedkategori etter det mest fremtredende grunnlaget i saken.

---

⁶ Det er, etter opprettelsen av hatkriminalgruppen på Manglerud, ikke mulig for rapportskriver å si hvor mange saker som ble feilkodet i 2016. Dette fordi hatkriminalgruppen på Manglerud i løpet av året fortløpende avkoder evt saker som feilaktig er ført som hatkriminalitet.

⁷ Dersom det finnes anmeldelser mot ansatte i Oslo politidistrikt for en hendelse begått i tjenesten, vil disse som hovedregel ikke være inkludert i vår statistikk da slike saker blir sendt til spesialenheten.

⁸ Det er fire grunnlag som vist i definisjonen: Etnisitet, religion, homofil orientering og nedsatt funksjonsevne. Vi har i oversikten videre valgt å bruke betegnelsen LHBT – Lesbisk, homofil, bifil og trans i stedet for homofil orientering. Dette forklares nærmere under kapittelet om grunnlag.

Kategoriseringen skjer etter en helhetsvurdering. Ofte vil det være fornærmedes ord som ligger til grunn for kategoriseringen, men det kan også være ut fra hva vitner eller gjerningsperson forklarer. Et eksempel er personen som mener han ble dyttet til og kjefet på fordi mistenkte ikke tåler homofile. Mistenkte kan benekte dette, men fornærmedes *grunnlag for anmeldelse* var som han forklarte, og vi vil da kategorisere dette som Hatkrim/Homofil orientering. Et annet eksempel kan være at fornærmede ikke har sagt noe om hatmotiv, men vitner kan ha forklart at mistenkte ropte skjellsord om fornærmedes homofile orientering. Saken vil da kodes som Hatkrim/Etnisitet.

Rapporten viser altså anmeldte hendelser som er kodet som hatkriminalitet. Det kan forekomme at etterforskning vil vise at dette ikke var tilfelle. Det vil likevel bli stående med kode hatkriminalitet, da denne statistikken gir et innblikk i saker som er anmeldt som hatkriminalitet. For eksempel vil vi kode det som hatkriminalitet dersom fornærmede sier at hun trodde hun ble slått fordi hun er muslim. I løpet av etterforskningen blir det helt tydelig at gjerningspersonen umulig kunne ha visst noe om hennes religion, hans forklaring går på måten hun oppførte seg på. Likevel var det fornærmedes klare opplevelse på anmeldelsestidspunktet. Det ble anmeldt som hatkriminalitet og det er det vi her ser på. Dette er ikke unikt, men vil gjelde også i andre typer politistatistikk som ser på anmeldte saker.

Som nevnt kan en sak som ikke opprinnelig var kodet som hatkriminalitet, bli kodet som hatkrim av etterforsker eller jurist i ettertid. For eksempel kan det være slik at fornærmede på anmeldelsestidspunktet ikke vil oppgi til politiet at han er homofil, og at han ble slått mens det haglet skjellsord knyttet til hans seksuelle orientering. Underveis i saken vil dette likevel kunne komme frem, og saken vil da bli kodet i ettertid. Vi har også hatt tilfeller der volden har fremstått som uprovosert, men der mistenkte i avhør selv trekker frem et motiv knyttet til eksempelvis religion. Det kan derfor være slik at noen anmeldelser som kom inn i 2016, først vil bli kodet som hatkriminalitet i 2017 ettersom etterforskningen skrider frem. Disse forholdene vil da ikke være fanget opp i vårt 2016-uttrekk.

Denne rapporten viser altså kun saker som ved uttrekksdato var kodet som hatkriminalitet, men ovenstående eksempel viser dilemma i disse sakene i forhold til blant annet doble mørketall.

3 Statistikk

3.1 Antall forhold og grunnlag

Totalt er det 175 forhold som er kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2016. Det er grunn til å tro at dette er et minimumstall, og at mørketallene kan være høye. Til sammen fordeler forholdene seg slik på de ulike kategoriene:

Tabell 1. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016, fordelt etter grunnlag, deretter sammenlignet med tilsvarende forhold i 2015 og 2014

Grunnlag	Antall 2016	Antall 2015	Antall 2014	Prosent 2016	Prosent 2015	Prosent 2014
LHBT ⁹	41	33	25	23%	23%	36%
Etnisitet	108	70	28	62%	49%	41%
Religion	24	40	15	14%	28%	22%
Nedsatt funksjonsevne	2	0	0	1%	0	0
Totalt	175	143	68	100%	100%	99% ¹⁰

Det mest iøynefallende er den andelsmessige økningen for etnisitet og den tilsvarende reduksjonen for religion. Det er viktig å understreke at dette ikke kan tolkes som en mulig trend, til det er tallene for lave. Det er dessuten slik at det i noen av forholdene vil være uklart hvorvidt det mest fremtredende hatmotivet var religion eller etnisitet. I flere forhold vil disse gå i hverandre, og det er da det mest fremtredende grunnlaget som her blir kodet. Dersom mistenkt/siktede har kommet med grove skjellsord mot utlendinger, er det etnisitet som vil bli kodet. I avhør kan det imidlertid komme frem at vedkommende generelt har lite til overs for både «utlendinger» og eksempelvis islam, eller fornærmede kan si at mistenkte ropte «jævla utlending», men tror at det også kan ha med islam å gjøre. De forholdene som her er kodet religion er der hvor dette tydelig fremkommer. Det er derfor ikke mulig å trekke noen bastante konklusjoner på bakgrunn av den reduksjonen vi ser i anmeldelser med dette grunnlaget. Det som i midlertid er interessant er at underkategorien «utlendinger generelt» har økt. Dette kan selvsagt skyldes forhold ved selve kodingen, men mer nærliggende er det å anta at det skyldes at det er opprettet flere forhold på hatefulle ytringer, der ord som «jævla utlending» ofte forekommer.

Oslo politidistrikt har fått flere spørsmål om hvorvidt fokuset på flyktningekrisen i 2015/2016 kan ha påvirket antall hatkriminaliteter. Dette kan vi ikke si noe sikkert om. For det første sier antall anmeldelser svært lite om det reelle antall hatkriminaliteter, for det andre er det vanskelig, på bakgrunn av statistikk, å si noe klart om årsaksforklaringer mellom en politisk situasjon og mistenkte/siktedes motiv i en konkret sak. Men det vi kan si noe om er at antall anmeldelser innen kategorien etnisitet har økt, og at den største underkategorien er «uspesifisert utlendinger» som vi skal vise i neste avsnitt.

På samme måte er det vanskelig for politiet, ut fra denne statistikken, å mene noe om hvorvidt fremveksten av ytterligående grupper i Europa fører til flere hatkriminaliteter som gjelder nedsatt funksjonsevne eller LHBT i Oslo. Da må man inn med mer omfattende studier. Vi har imidlertid grunn til å anta at den samlede økningen i antall forhold til en viss grad kan

⁹ LHBT står for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans

forklares med politiets egeninnsats. Dette på bakgrunn av at stadig flere av anmeldelsene skrives av politiet på stedet, men også på grunn av opprettelsen av en egen hatkriminalgruppe på Manglerud politistasjon. Det gjør at fenomenet blir kjent og at fornærmede vet at det er mulig å anmelde. Det er også flere av de frivillige organisasjonene som har påpekt at hatkriminalgruppen har vært med på å bygge tillit til personer som ellers ikke ville tatt kontakt med politiet.

Vi ser at LHBT-kategoriens andel ligger stabilt fra 2015 til 2016. I 2016 ble det videre anmeldt to forhold på nedsatt funksjonsevne. Dette grunnlaget kom først inn i straffeloven i 2013, og er nok det grunnlaget som er minst kjent. Det har vært flere medieoppslag¹¹ om hatkriminal mot personer med nedsatt funksjonsevne i 2016 og det skal bli spennende å se utviklingen på dette området i Norge. Det er også kommet noe forskning på vold og overgrep mot personer med nedsatt funksjonsevne¹². Flere har pekt på at saker som kunne være kodet som hatkriminalitet mulig blir etterforsket som straffbar handling mot særlig sårbare personer¹³. Dette finnes det ikke forskning på, men det ville vært interessant å få mer kunnskap om disse spørsmålene.

3.1.1 Grunnlag etnisitet

Også i denne rapporten er det laget underkategorier for de ulike grunnlagene.

I flere av forholdene er det tydelig at gjerningspersonen legger vekt på at vedkommende er "utlending" – og at kontinentbakgrunn spiller liten rolle. Kontinentbakgrunn kommer likevel inn i noen forhold da det er sagt "neger", "pakkis", "gook" "polakk" osv – som indikerer kontinentbakgrunn. Der hvor det kun er sagt generelle skjellsord om utlending – og det er umulig å finne henvisning til kontinent – er det kategorisert "uspesifisert utland". Ellers er det underkategorier "Anti Asia" og "Anti Afrika", "Europa utenom Norge". Kategorien "Norsk" vil si hatkriminalitet motivert av at noen er eller oppfattes som, etnisk norsk. «Internnorsk» vil si at man som etnisk norsk utsettes for hatkriminalitet fordi man beskyldes for å ha sviktet sin etnisitet ved for eksempel å ha giftet seg med en person med afrikansk opprinnelse. Vi har også kategorien «internetnisk». Et eksempel på dette kan være at to personer med bakgrunn fra Midt-Østen møtes, og den ene blir truet eller slått fordi vedkommende har giftet seg norsk – altså blitt «for norsk» og ikke er tro mot «sine».

Oslo politidistrikt har tatt til orde for at man bør opprette et eget grunnlag "antisemittisme". Enn så lenge er det ingen nasjonal koding på dette grunnlaget, og etter samråd med det mosaiske trossamfunn har Oslo politidistrikt valgt å kode forhold vedrørende antisemittisme under etnisitet, og deretter ta det ut som eget undergrunnlag ved manuell gjennomlesing av alle sakene. Det kan innvendes at dette er upresist, i og med at antisemittisme kan ramme personer som ikke er etniske jøder. Samtidig er svært mange jøder ikke-troende – og da blir det også upresist å kategorisere disse sakene under grunnlaget Religion. Det samme gjøres for antisiganisme – hets mot Rom-personer, men det er det ikke registrert noen anmeldte forhold på dette undergrunnlaget i 2016.

¹¹ Se blant annet <http://www.vl.no/nyhet/vold-mot-funksjonshemmede-kalles-ikke-hatkriminal-1.696717>

¹² Se blant annet <http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/paa-like-vilkaar>

¹³ Blant annet ido.no og organisasjonen Stopp diskrimineringen, samt Menneskerettighetsalliansen

Tabell 2. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016 i kategorien etnisitet, med underkategorier

Underkategori Etnisitet	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Antisemittisme*	6	4
Antisiganisme	0	4
Anti Asia ("pakkis", "guling" mm)	19	24
Anti Afrika ("neger", afrikaner mm)	29	28
Uspesifisert "utenlandsk"	45	5
Europa utenom Norge (polakk osv)	1	2
Norsk	1	2
Internnorsk (quisling, forræder mm)	2	0
Samisk	0	1
Midt-østen (araber mm)	2	0
Internetsk (Blitt "for norsk" mm)	3	0
Totalt Etnisitet	108	70

*Anmeldelsene er primært knyttet til en person som har sendt ut mailer til ulike mottakere, der mailene beskrives som svært antisemittiske.

Som nevnt tidligere skiller kategorien "uspesifisert utenlandsk" seg ut. Økningen kan muligens forklares noe i at koding kan variere litt på undergrunnlag fra år til år, men det vil ikke være nok til å forklare hele økningen. Disse sakene kjennetegnes ved at mishagsytningen som følger handlingen er knyttet spesifikt til at det er "utlendinger" som ikke tolereres. Et eksempel er kommentaren på sosiale medier om at alle utlendinger i Norge må likvideres. Et annet er ordensvakten på et utested som ble slått med knyttet neve etter at gjerningspersonen ropte til ham "Jævla utlending – dere er bare kommet hit for å bestemme over oss". De tilfelle som er kodet på kontinent er der hvor skjellsordene er spesifikt knyttet til land (pakkis) eller kontinentet (neger). De andre, der hvor det er sagt ord som "utlending", "snylter", "innvandrere" eller lignende, er kodet om uspesifisert "utenlandsk". I og med at vi ser at de andre underkategoriene er omtrent på samme antall som i fjor, så er det altså denne kategorien som står for økningen i denne kategorien.

3.1.2 Grunnlag religion

I år som tidligere år angår tilfellene med **religiøst motivert** hatkriminalitet, med få unntak, islam. Som sagt tidligere, kan nedgangen her skyldes at kategoriene etnisitet og religion ofte går i hverandre.

Tabell 3. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016 i kategorien religion, med underkategorier

Underkategori Religion	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Islam	19	32
Islam ulike retninger	2	3
Kristendom	2	4
Annet/ religion generelt	1	1
Totalt Religion	24	40

Sakene i underkategori "islam" gjelder personer som opplever seg utsatt for hatkriminalitet fordi de er muslimer, av personer fra andre religioner enn islam, og kategori "kristendom" det

samme for kristne. Kategorien ”islam ulike retninger” gjelder at man tilhører ulike retninger i Islam, eksempel at en som tilhører Ahmadiyya anmelder hatkriminalitet der en person som oppgir Sunni-bakgrunn er registrert som gjerningsperson. Det kan også være saker der man ikke ansees for å være "god nok" muslim. Islam er i år som tidligere år den klart største underkategorien, det vis si at de anmeldelsene Oslo politidistrikt får inn på religiøs hatkriminalitet primært er rettet mot muslimer, eller personer som antas å være muslimer.

3.1.3. Grunnlag LHBT

LHBT er delt inn i tre undergrupper. Foreløpig er ikke transpersoner gitt et uttrykkelig vern i straffeloven, men etter Oslo politidistrikt sitt syn faller de under § 77 i straffeloven; "grupper med et særskilt behov for vern".

Oslo politidistrikt mener fortsatt at det kan være ønskelig at kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk skal settes opp som et eget hovedgrunnlag på sikt, da det kan bidra til å tydeliggjøre at dette er knyttet til identitet og ikke til seksualitet. Oslo politidistrikt har dessuten ved flere anledninger tatt til orde for at lovgiver bør gi transpersoner et uttrykkelig vern og at kjønnsuttrykk/kjønnsidentitet bør tas inn i kjernebestemmelsen om hatkriminalitet i straffeloven §§ 185 og 186.

Tabell 4. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016 i kategorien LHBT, med underkategorier

Underkategori LHBT	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Homofil	33	25
Lesbisk	3	4
Bifil	1	0
Kjønnsuttrykk/Kjønnsidentitet	4	4
Totalt Seksuell orientering	41	33

I noen av de registrerte forholdene mener fornærmede seg utsatt for hatkriminalitet fordi man er homofil og har en annen etnisk bakgrunn enn norsk, altså at motivet ligger i en kombinasjon av fornærmedes seksuelle orientering og etnisitet. Det er likevel plassert under homofobisk hatkriminalitet da det er dette motivet som av fornærmede fremheves som det dominerende, og ikke etnisitet.

3.2 Type lovbrudd

Følgende kriminalitetstyper er registrert i hatkriminalmeldelsene i Oslo i 2016:

Tabell 5. Type lovbrudd, fordelt på statistikkgrupper, i forhold registrert som hatkriminalitet, Oslo politidistrikt i 2015 og 2016

Underkategori lovbrudd ¹⁴	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Diskriminering	4	3
Hatefulle ytringer	71	41
Oppfordring til straffbar handling	1	1
Ordensforstyrrelse i selvforskyldt rus	5	1
Trusler	12	22
Grove Trusler	4	0
Legemsfornærmelse/Kroppskrenkelse/Grov kroppskrenk.	45	35
Legemsbeskadigelse/Kroppsskade/Grov kroppsskade	5	13
Drap forsøk	1	0
Ran	0	3
Skremmende Hensynsløs adferd	19	22
Personskade	0	1
Forulemping av tjenestemann	2	0
Vold mot særskilt utsatte yrkesgrupper	2	0
Skadeverk/ Grovt skadeverk	4	0
Annet	0	1
Totalt	175	143

De to største lovbruddstypene er hatefulle ytringer og legemsfornærmelser. At det er så mange forhold som gjelder hatefulle ytringer (71) er en klar økning fra tidligere år. I 2015 var det 41 og i 2014 var det 15 forhold registrert som hatefulle ytringer. Før 2014 var det så å si ingen anmeldelser på hatefulle ytringer (den gamle strl §135a, nye strl § 185). Det er stor grunn til å anta at dette kan skyldes et økt fokus på opplæring av ansatte i hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, økt fokus hos organisasjoner på å anmelde slike saker, og at hatkriminalgruppen på Manglerud har medført både økt kompetanse og fokus på å kode disse sakene riktig, og iredteføre dem.

Ellers fordeler anmeldelsene seg over hele spekteret. Blant sakene i 2016 var det hendelser hvor fornærmede ble hardt skadet, og der sakene krevde omfattende etterforskningssteg. Hovedtyngden av forholdene er likevel saker der straffereaksjonen normalt er forelegg eller svært lav straff.

Igen kan det være grunn til å minne om at oversikten bygger på anmeldte hendelser og ikke nødvendigvis speiler de faktiske forhold. Det kan være at man lettere anmelder legemsfornærmelser enn for eksempel skadeverk. Dette fordi man selv opplever det som mer alvorlig, eller fordi politiet allerede har vært involvert i noen av disse sakene og bedt personer om å anmelde. Det hender også at politiet selv anmelder.

¹⁴ Vi har valgt å lage en kategori kalt "Underkategori lovbrudd" i stedet for "statistikkgruppe". Dette fordi politiet fikk nye statistikkgrupper i overgang til ny straffelov høsten 2015, og kombinasjonen av nye og gamle statistikkgrupper er uoversiktlige å forholde seg til. Vi har derfor valgt å slå sammen de statistikkgruppene som beskriver det samme, men det blir ukorrekt å kalle det statistikkgruppe da det strengt tatt er sammenslåtte kategorier.

3.3 Hvem anmelder

Oslo politidistrikt har de siste årene satset på opplæring av ansatte på temaet hatkriminalitet for å få en bedre registrering. Doble mørketall er som tidligere nevnt et fenomen i disse sakene. Det vil altså si at man har mørketall både fordi forholdene ikke blir anmeldt til politiet, men også at hatmotivet ikke fanges opp i de saker som blir anmeldt. Det er derfor et mål at politiet skal bli flinkere til å fange opp hatkriminalitet, både når anmeldelsene er skrevet av politiet, og når fornærmede kommer for å anmelde et forhold.

Distriktet har dessuten jobbet med å spre kunnskap i befolkningen om fenomenet hatkriminalitet, både via medier, men også i direkte kontakt med frivillige organisasjoner og andre som representerer eller jobber opp mot særlig berørte grupper. Det har dessuten vært økt mediefokus på fenomenet de siste årene, flere politikere har engasjert seg, og flere organisasjoner og institusjoner jobber med å spre kunnskap.

Det er derfor interessant å se hvordan sakene fordeler seg på hvem som har anmeldt forholdet – om det er politiet eller publikum selv som har anmeldt, og hvordan dette har endret seg fra 2014 til 2016. Et mål har vært at politiet selv skal skrive flere anmeldelser for hatkriminalitet. Tallene fra 2016 viser følgende:

Tabell 6: Anmelder i forholdene registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016 sammenlignet med 2015 og 2014

Hvem anmelder	Antall 2016	Andel% 2016	Antall 2015	Andel% 2015	Antall 2014	Andel% 2014
Fornærmede	89	51%	94	66.0%	43	62.0%
Politiet	83	47%	48	33.5%	24	35.0%
Publikum	3	2%	1	0.5%	1	1.5%
Ukjent	0	0%	0	0	1	1.5%
Totalt antall forhold	175	100%	143	100%	69	100%

Mens politiet tidligere år har stått for ca 34 % av anmeldelsene, økte dette til ca 47% i 2016. Dette kan indikere at politiet i langt større grad enn tidligere fanger opp dersom det er et hatmotiv i den aktuelle straffesaken, og derfor både oppretter en anmeldelse og koder saken riktig. I og med at politiet skal prioritere disse sakene, kan det og se ut til at politiet selv skriver anmeldelser i noen saker der man nok tidligere ville bedt fornærmede selv ta kontakt med politivakta for å få opprettet en anmeldelse. Det betyr ikke at man ikke lenger har doble mørketall, men det kan bety at man har langt større fokus på og kunnskap om hatkriminalitet i Oslo politidistrikt enn tidligere.

3.4 Åsted

Hatkriminalitet skjer i private sammenhenger, i det offentlige rom og via medier. Med ”medier” mener vi her sosiale medier, internett, aviser, men også telefon og mail er definert inn i denne kategorien, dette for å skille det fra ansikt-til-ansikt møter.

Tabell 7: Åsted i forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016, etter gruppert åsted og underkategorier av åsted

Gruppert Åsted	Underåsted	Antall 2016	Antall 2015
Medier	Sosiale medier (facebook, nettsteder)	10	13
	Telefon/ Mail/ Brev	16	7
	TV/ Avis	1	2
Medier totalt		27	22
Nabolag	Leilighet	1	1
	Offentlig transport/ Taxi	13	4
	Offentlige rom	40	21
	Oppgang	11	14
Nabolag totalt		65	40
Sentrum	Offentlig kontor	1	0
	Offentlige rom	33	44
	Offentlig transport/ taxi	3	4
	Utsteded ***	32	11
Sentrum Totalt		69	59
Skole/Arbeid	Arbeid**	14	21
	Skole*	0	1
Skole/Arbeid totalt		14	22
Totalt		175	143

*Saken kan ha startet på en skole, men skole var ikke åsted i noen av tilfellene i 2016.

**Av disse var 4 forhold i tilknytning til taxinæringen, dvs at en ansatt i drosjenæringen er oppført som fornærmet i saken

***Utsteded kan være serveringsteder og barer, men og storkiosker er lagt inn her

Medier er åsted i kun 15 % av forholdene – så å si det samme som i 2015, og omtrent som i 2014 da det var åsted i 14 % av forholdene. Det er grunn til å anta at det reelle antallet er langt høyere enn 27 forhold og at det her er store mørketall. Det at man kun har 10 forhold knyttet til sosiale medier bør sees nærmere på. Det skyldes nok lav anmeldelsestilbøyelighet hos publikum, men sier også noe om at Oslo politidistrikt ikke har opprettet mange slike saker selv. Fokuset er fremdeles på etterforskning av saker som kommer inn, og ikke på å aktivt patruljere nettet med tanke på å avdekke hatkriminalitet i sosiale medier. Mye av dette arbeidet ligger også hos Kripas og til en viss grad PST. Når det er sagt så er det noen av forholdene med åsted sosiale medier som ble opprettet av politiet i 2016.

Kategorien offentlig rom favner naturlig nok vidt, men de fleste skjedde på åpen gate, på vei til eller fra hjemsted, i sentrumsgater til og fra fest, eller på åpne plasser som en park eller lignende.

Nabolag er en vid definisjon, det kan være rett utenfor bosted, men også på nærbutikk eller i nærheten av bosted. Sentrum er definert som sentrumskjernen, men inkluderer også Nedre Grünerløkka og nedre del av Majorstua der det er mange utesteder.

Det er også en viss forskjell på hvor lovbruddet finner sted når man ser på de ulike kategoriene av hatkriminalitet.

Tabell 8. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016, etter kategori, og gruppert åsted

Grunnlag	Åsted Gruppert	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Medier	6	3
	Nabolag	15	7
	Sentrum	19	22
	Skole arbeid	1	1
LHBT Totalt		41	33
Etnisitet	Medier	18	11
	Nabolag	37	24
	Sentrum	42	21
	Skole Arbeid	11	14
Etnisitet Totalt		108	70
Religion	Medier	3	8
	Nabolag	11	9
	Sentrum	8	16
	Skole Arbeid	2	7
Religion Totalt		24	40
Nedsatt Funksjonsevne	Nabolag	2	0
Nedsatt Funksjonsevne Totalt		2	0
Totalt antall forhold		175	143

Det som skiller seg ut her er at de fleste av LHBT-forholdene skjer i sentrum, mens forholdsvis mange av etnisitets- og religionsforholdene skjer i nabolaget. Det er vanskelig å si noe om årsakene til disse variasjonene. Det kan like gjerne si noe om anmeldelsestilbøyelighet hos de ulike gruppene, som faktiske forhold. Det kan også være tilfeldigheter, i og med at tallene er så lave.

3.5 Nærmere om fornærmede

Fornærmede i hatkrimsaker spenner seg i år som tidligere år over et bredt spekter med hensyn til alder, kjønn, statsborgerskap og fødeland. I forhold til kjønn får politiet i sine uttrekk opp det kjønnet vedkommende offisielt er registrert med. I og med at antall forhold er så lavt har vi imidlertid mulighet til å manuelt markere de sakene der fornærmede selv beskriver seg som transperson, og det er derfor gjort i år.

3.5.1 Kjønn/Institusjon

I kategorien kjønn er fordelingen som følger.

Tabell 9: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter kjønn

Kjønn Fornærmede	Antall 2016	Antall 2015
Mann	109	95
Kvinne	40	40
Transperson*	4	0
Offentligheten	12	1
Organisasjon	9	7
Ukjent**	1	0
Totalt antall forhold	175	143

*Fornærmede i alle fire forhold er registrert som mann i politiets automatiske registre, men beskriver seg selv som transperson i avhør

**Den ukjente fornærmede er i et forhold der vitne overhører mann si at han skal "banke opp" en homofil person. Denne blir kun omtalt av mistenkte som "den homsen".

Dette fordeler seg slik etter de ulike grunnlagene:

Tabell 10: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter grunnlag og kjønn

Grunnlag	Kjønn	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Kvinne	4	5
	Mann	32	28
	Transperson	4	0
	Ukjent	1	0
Rase	Kvinne	29	24
	Mann	63	42
	Offentligheten	8	1
	Organisasjon	8	3
Religion	Kvinne	5	11
	Mann	14	25
	Organisasjon	1	4
	Offentligheten	4	0
Nedsatt funksjonevne	Kvinne	2	0
Totalt antall forhold		175	143

Det er fremdeles slik at det er flest menn blant de fornærmede, og særlig er dette tydelig på grunnlaget LHBT. Det kan ikke ut fra dette trekkes en konklusjon om at det er større sannsynlighet for å bli utsatt for hatkriminalitet dersom man er homofil sammenlignet med lesbiske – til det er tallene våre for små og usikre. Men det vi kan si er at denne tendensen har vært gjennomgående i alle år Oslo politidistrikt har ført statistikk, og at det i alle fall er langt flere anmeldelser på hatkriminalitet fra homofile enn fra lesbiske. Også på de andre grunnlagene er det flest menn blant de fornærmede, bortsett fra på nedsatt funksjonevne der fornærmede er kvinne i begge forholdene.

3.5.2. Alder

Med hensyn til alder er det valgt ujevne intervaller – altså ikke eksempelvis tiårsintervaller, men etter om man er barn (under 18 år), ung (20-29 år), voksen (30–49 år) eller eldre (50 år og over). Dette er ikke et forsøk på å definere alle spreke 50+-åringer som eldre, men en erkjennelse fra tidligere års statistikk på at disse kategoriene ofte gir en annen mening enn tiårs-intervallene. For 2016 fordeler tallene seg slik:

Tabell 11: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter aldersgrupper fornærmede

Gruppert alder	Antall 2016	Antall 2015
18 og under	23	14
19-29	64	56
30-49	48	55
50 og over	16	8
Annet/ Offentlig/Organisasjon	24	10
Totalt antall forhold	175	143

Igjen må vi påpeke at tallene er lave, men det er en økning også blant barn som fornærmede i hatkriminaliteter, og blant de eldste. Blant barn finner vi økningen på sosiale medier, som man kanskje kunne tenke seg. Som vi skal se under, skjer de fleste av forholdene i nabolaget der barna bor.

I 2016 var halvparten av de fornærmede 29 år eller yngre, som i 2015, og da altså halvparten 30 år eller eldre.

Kategorien Offentlig/Organisasjon har også en stor økning. Dette henger nok sammen med at politiet anmelder flere hendelser selv. Et eksempel: En person er svært påvirket av alkohol og er utagerende. Han roper høylytt at han hater utlendinger, skal drepe utlendinger osv, slår på biler og virker skremmende for personer rundt. Her er det ingen spesifikk person som er registrert som fornærmet i saken, men derimot «offentligheten», og det er politiet som kommer til stedet som oppretter sak.

Den yngste registrerte fornærmede var 11 år, og den eldste var 67 år på gjerningstidspunktet. Det er fremdeles slik at mange av de fornærmede er i aldersgruppen 19-29 år. Dette er ikke unikt for hatkriminalitet. Dette er en aldersgruppe som kommer høyt ut på fornærmedestatistikken for flere typer anmeldt kriminalitet. Ser vi på gjerningssted, ser vi at 53% av forholdene med fornærmede i denne aldersgruppen, har sentrum som gjerningssted. Vi ser også at flere av disse sakene er knyttet til utelivet i sentrum. Fordelt på faktiske forhold etter åsted fordeler det seg slik:

Tabell 12: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016, etter gruppert alder og gruppert gjerningssted

Alder fornærmede	Gruppert gjerningssted	Antall 2016	Antall
18 år og under	Medier	4	2
	Nabolag	16	9
	Sentrum	3	2
	Skole arbeid		1
Barn totalt		23	14
19-29 år	Medier	5	9
	Nabolag	19	10
	Sentrum	34	31
	Skole arbeid	6	6
Unge totalt		64	56
30-49 år	Medier	9	6
	Nabolag	18	16
	Sentrum	17	20
	Skole arbeid	4	13
Voksne totalt		48	55
50 år og over	Nabolag	7	2
	Sentrum	4	4
	Skole arbeid	3	2
	Medier	2	0
Eldre totalt			8
Annet (off, org)	Medier	7	10
	Nabolag	5	0
	Sentrum	11	0
	Skole Arbeid	1	0
Annet totalt		24	10
Totalt antall forhold		175	143

Det er under grunnlag etnisitet vi finner flest barn. Etnisitet er også den største kategorien generelt. I kategorien LHBT finner vi at de fleste anmeldte forhold er registrert på personer under 29 år, altså er det langt flere under 30 år enn over blant de fornærmede i denne underkategorien. Forhold registrert med "Offentligheten" som fornærmet er det flest av innenfor forhold med grunnlaget etnisitet. Det vil si at det er her politiet selv har opprettet flest anmeldelser uten en konkret fornærmet person. Dette vil også omfatte saker der politiansatte har vært utsatt for straffbare forhold på bakgrunn av sin etnisitet. Det finnes i 2016 forhold der politiansatte er truet, sparket og/eller spyttet på mens de får høre skjellord som «pakkis», «guling» osv.

Tabell 13: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter grunnlag og gruppert alder

Grunnlag	Gruppert Alder fornærmede	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Under 18	4	2
	19-29 år	22	13
	30-49 år	12	13
	50 og over	2	2
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	1	0
Etnisitet	18 og under	15	11
	19-29 år	32	23
	30-49 år	31	27
	50 og over	12	3
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	18	0
Religion	18 og under	4	1
	19-29 år	9	17
	30-49 år	5	15
	50 og over	1	3
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	5	0
Nedsatt Funksjonsevne	19-29 år	1	0
	50 år og over	1	0
Totalt antall forhold		175	133¹⁵

3.5.3. Fødeland og statsborgerskap

Som i tidligere år er, det også en stor spredning i forhold til fornærmedes fødeland og statsborgerskap. De fornærmede er født i minst 29 ulike land¹⁶. Gruppert forholder det seg slik:

Tabell 14: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016, etter gruppert fødeland fornærmede

Gruppert Fødeland	Antall 2016	Antall 2015
Afrika	35	23
Asia u/ Midt-Østen	17	16
Midt-Østen	4	10
Amerika/Sør Amerika	3	0
Europa u/ Norge	3	13
Norge	46	62
Org/inst	21	8
Ukjent ¹⁷	46	11
Totalt antall forhold	175	143

¹⁵ 10 forhold er organisasjoner/offentlighet og i 2015 var dette en samlekategori som ikke ble ført på undergrunnlag/alder. I år er slike forhold sortert etter ulike grunnlag, men de står selvsagt uten alder.

¹⁶ I 46 forhold er fødeland ukjent, det kan derfor være flere enn 29 unike land

¹⁷ Det må knyttes en kommentar til det store antallet ukjent. Det betyr ikke annet enn at fødeland ikke er lagt inn i registreringen av fornærmede. Det er ikke slik at fødeland dermed er ukjent for politiet, men at rapportskriver ikke får dette ut i uttrekket. Det må evt foretas et søk i folkeregisteret på alle fornærmede å få ut disse dataene. Dette bør vurderes for senere år.

Selv om fornærmede i flertallet av forholdene er født utenfor Norge, er Norge det fødelandet som oftest oppgis. Dette viser seg også når vi ser på de ulike grunnlag. Norge utpeker seg som det landet med høyest antall fornærmede innenfor alle grunnlag. (Unntaket er nedsatt funksjonsevne der fødeland ikke kommer opp i uttrekket og derfor ikke er ført.)

Tabell 15: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter grunnlag og gruppert fødeland for fornærmede

Grunnlag	Gruppert fødeland	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	7	0
	Asia u/ Midt-Østen	1	1
	Midt-Østen	0	1
	Amerika/ Sør Amerika	2	0
	Europa u/ Norge	0	3
	Norge	10	27
	Ukjent	21	1
	Etnisitet	Afrika	22
Asia u/ Midt-Østen		13	10
Midt-Østen		3	2
Amerika/ Sør Amerika		1	0
Europa u/ Norge		2	7
Norge		31	24
Organisasjon/Offentlig		16	4
Ukjent		19	7
Religion	Afrika	6	7
	Asia u/ midt-østen	3	5
	Midt-Østen	0	7
	Europa u/ Norge	0	3
	Norge	5	11
	Organisasjon/ Offentlig	5	4
	Ukjent	4	3
Nedsatt Funksjonsevne	ukjent	2	0
Totalt		175	143

Tallene er klarere når vi ser på statsborgerskap, hvor vi har data for alle fornærmede med unntak av én.. Fornærmede i hatkriminaliteter er i år som tidligere år, primært norske statsborgere:

Tabell 16: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016, etter statsborgerskap fornærmede

Gruppert Statsborgerskap	Antall 2016	Antall 2015	% andel
Afrika	9	5	3%
Asia u/ Midt-Østen	6	4	3%
Midt-Østen	0	8	6%
Amerika/ Sør Amerika	2	0	
Europa u/ Norge	10	14	10%
Norge	126	101	71%
Offentligheten/ Organisasjon	21	8	5%
Ukjent	1	3	2%
Totalt antall forhold	175	143	100%

Dette gjelder også når vi ser på statsborgerskap innenfor de ulike grunnlag:

Tabell 17: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter grunnlag og gruppert statsborgerskap fornærmede

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	6	0
	Midt-Østen	0	1
	Europa u/ Norge	7	3
	Norsk	27	29
	Ukjent	1	0
Etnisitet	Afrika	2	5
	Asia u/ Midt-Østen	5	3
	Midt-Østen	0	1
	Amerika/ Sør Amerika	2	0
	Europa u/ Norge	3	8
	Norsk	80	46
	Offentligheten/ Organisasjon	16	4
	Ukjent	0	3
Religion	Afrika	1	0
	Asia u/ Midtøsten	1	1
	Midt-Østen	0	6
	Europa u/ Norge	0	3
	Norsk	17	26
	Offentligheten/Organisasjon	5	4
Nedsatt funksjonsevne	Norge	2	0
Totalt antall forhold		175	143

3.6 Nærmere om Mistenkt/ siktet/ domfældt

I det følgende brukes samlebetegnelsen "gjerningspersoner", men det er svært viktig å presisere at kun de færreste av de vi omtaler som gjerningspersoner er domfældt/bøtelagt på tidspunktet for datauttrekket. Begrepet gjerningspersoner kan derfor fremstå unyansert. I enkelte tilfeller er det antatte gjerningspersoner, i andre tilfeller personer som er frikjent, eller det er personer som faktisk er dømt for hendelsen. Mer presist er det derfor å snakke om mistenkt/siktet/domfældt. Som en samlebetegnelse bruker vi likevel begrepet gjerningsperson, men altså med de forbehold som her er nevnt.

For å kunne si noe om gjerningspersoner har det vært nødvendig å ta et eget uttrekk på forhold registrert på identifiserte mistenkt/siktet/domfældt, til sammen 169 forhold – altså ikke de 175 forholdene som er knyttet til fornærmede og som hittil er benyttet. Totalen i det følgende vil altså være de 169 mistenkteforholdene der det er registrert kjent gjerningsperson. Igjen: Selv om de færreste av gjerningspersonene er dømt eller bøtelagt på uttrekkstidspunktet skal det likevel knyttes noen kommentarer til de som er registrert som mistenkt/siktet og/eller domfældt i de anmeldte hatkriminalmeldelsene i Oslo 2016, først på fordelingen på kjønn.

3.6.1. Kjønn

Tabell 18: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter kjønn mistenkt

Kjønn	Antall 2016	Antall 2015
Kvinne	22	11
Mann	146	103
Institusjon/ Organisasjon	1	1
Totalt antall forhold	169	115

Det er som vist flest menn blant de fornærmede, og altså også blant identifiserte gjerningspersoner i de anmeldte hatkriminalforholdene i Oslo. Hele 85% av de identifiserte gjerningspersonene er menn. Dette er samme tendens som i tidligere år, i 2016 var ca 90 % av de identifiserte gjerningspersonene menn. Oslo politidistrikt kan ikke si noe sikkert om årsaken til hvorfor det er slik. Generelt er det flere menn som er registrert som gjerningspersoner i Oslo politidistrikt, men antallet varierer noe for de ulike straffbare forholdene. Den høye andelen på hatkriminal saker kan kanskje være interessant for forskere å se nærmere på.

3.6.2. Alder

Aldersfordelingen er noe annerledes når man ser på identifiserte gjerningspersoner, enn når man ser på fornærmede. Mens halvparten av de fornærmede var under 29 år og halvparten over 30 år, er bildet for identifiserte gjerningspersoner at 37 % er under 29 år og 63 % er over 30 år:

Tabell 19: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016, etter alder mistenkt

Alder	Antall 2016	%andel 2016	Antall 2015	%andel 2015
18 og under	8	4,5 %	4	3 %
19-29	55	32,5 %	36	32 %
30-49	55	32,5 %	43	38 %
50 og over	50	30,0 %	31	27 %
Organisasjon/ Institusjon	1	0,5 %		
Totalt antall forhold	169	100,0 %	115	100%

Særlig interessant kan det være at i 50 av forholdene med mistenkt/siktet/domfelt er registrert gjerningsperson 50 år eller mer, noe som utgjorde 30%. Denne aldersgruppen utgjør bare 9 % av de fornærmede. Den yngste registrerte gjerningspersonen var 15 år, den eldste var 78 år på gjerningstidspunktet.

3.6.3. Fødeland og statsborgerskap

Til sammen er det registrert 18 ulike fødeland på kjente gjerningspersoner. I 14 av forholdene er gjerningspersonens fødeland ukjent, så det vil si at mistent/siktet/domfelte i hatkrimforholdene i Oslo politidistrikt har bakgrunn fra minst 18 land. Gruppert fordeler **fødeland** seg slik:

Tabell 20: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016 og 2015, etter gruppert fødeland mistenkt

Gruppert Fødeland	Antall 2016	% 2016	Antall 2015	% 2015
Afrika	6	3,5	7	6
Asia u/ Midt-Østen	5	3	7	6
Amerika/ Sør-Amerika	2	1	3	3
Midt-Østen	6	3,5	10	9
Europa u/ Norge	9	5	13	11
Norge	126	75	71	61
Organisasjon	1	0,5	1	1
Ukjent	14	8,5	3	3
Totalt antall forhold	169	100	115	100%

Tre av fire er født i Norge. Dette er noe høyere enn tidligere år da ca tre av fem har hatt Norge som fødeland.

Ser man på hvordan dette fordeler seg etter grunnlag så er det fremdeles slik at personer født i Norge utgjør et flertall i alle kategorier. For etnisk gjelder fire av fem av de kjente gjerningspersonene. Dette vil samtidig si at antakelsen om at rasistisk motivert hatkrim kun utøves av etnisk norske overfor personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk, ikke stemmer med de anmeldte forholdene i Oslo. Det som kalles rasistisk motivert hatkrim utøves også av personer med såkalt etnisk minoritetsbakgrunn.

Det samme viser seg på LHBT-grunnlaget. Det er fremdeles flest av de identifiserte gjerningspersonen som er født i Norge. Igjen må vi presisere de lave tallene, og at man ikke

på bakgrunn av anmeldelsene kan trekke konklusjoner til hvordan "virkeligheten er". Det som imidlertid er klart er at anmeldte gjerningspersoner i hatkriminaliteter i Oslo politidistrikt har bakgrunn fra mange ulike land og ulike kontinenter – uavhengig av grunnlag. Mest tydelig er dette på LHBT-grunnlaget der 30 % av gjerningspersonene har fødested utenfor Norge.

Tabell 21: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016 og 2015, etter grunnlag og gruppert fødeland mistenkt

Grunnlag	Fødeland Gruppert	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	6	3
	Asia u Midt-Østen	2	0
	Europa uten Norge	6	4
	Midt-Østen	1	2
	Norge	34	8
	Ukjent	2	1
	LHBT totalt		51
Etnisitet	Afrika	0	2
	Asia uten Midt-Østen	2	5
	Europa uten Norge	2	6
	Midt-Østen	5	5
	Norge	77	40
	Amerika/Sør-Amerika	2	2
	Institusjon / Ukjent	8	3
	Etnisitet Total		96
Religion	Afrika	0	2
	Asia uten Midt-Østen	1	2
	Europa uten Norge	1	3
	Midt-Østen	0	3
	Norge	15	23
	Sør-Amerika	0	1
	Institusjon/ Ukjent	4	0
Religion Totalt		22	34
Nedsatt Funksjonsevne		0	0
Nedsatt funksjonsevne totalt		0	0
Totalt antall forhold		169	115

På **statsborgerskap** er det følgende fordeling:

Tabell 22: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016, etter gruppert statsborgerskap

Gruppert statsborgerskap	Antall 2016	%andel 2016	Antall 2015	% andel 2015
Afrika	3	2	3	3%
Asia uten Midt-Østen	2	1,5	3	3%
Midt-Østen	1	0,5	1	1%
Europa utenom Norge	12	8	16	14%
Norge	150	88,5	90	78%
Ukjent / Institusjon	1	0,5	2	1%
Totalt	169	100	115	100%

Til tross for at gjerningspersonene har bakgrunn fra mange land er det likevel slik at de fleste registrerte kjente gjerningspersonene har norsk statsborgerskap. Det gjelder for alle grunnlag:

Tabell 23: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2015 og 2016, etter grunnlag og gruppert statsborgerskap (mistenkte)

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	2	2
	Asia u Midt-Østen	1	0
	Midt-Østen	1	0
	Europa uten Norge	7	4
	Norge	40	12
LHBT Totalt		51	18
Etnisitet	Asia uten Midtøsten	0	3
	Europa uten Norge	2	7
	Norge	94	51
	Institusjon/ ukjent	0	2
Etnisitet totalt		96	63
Religion	Afrika	1	1
	Asia u Midt-Østen	1	0
	Europa uten Norge	3	5
	Midt-Østen	0	1
	Norge	16	27
	Institusjon/ Organisasjon	1	0
Religion totalt		22	34
Nedsatt Funksjonsevne		0	0
Nedsatt funksjonevne totalt		0	0
Totalt antall forhold		169	115

I de anmeldte hatkrimsakene i Oslo politidistrikt i 2016 er altså langt de fleste gjerningspersoner menn som er født i Norge og har norsk statsborgerskap. Vi skal også se at flere har vært ruspåvirket.

3.7 Rus

Det kan være flere forhold der rus er involvert enn det som her kommer frem. For at ruspåvirkning skal telles her, må det være oppgitt i et eller flere av sakens dokumenter. Det kan også være færre dersom fornærmede har oppgitt av gjerningspersonen var ruspåvirket og dette ikke var tilfelle. I de fleste forholdene er imidlertid gjerningspersonen selv spurt om rus og har oppgitt dette. Ruspåvirket er også et bredt uttrykk, det omfatter påvirkning av både narkotika og alkohol. Det varierer også hvor mye som er konsumert og dermed hvor sterkt man er påvirket.

Dersom vi ser på antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, er dette som nevnt 169 til sammen. Av disse var 56 registrert på grunnlag LHBT, hvorav det var oppgitt ruspåvirkning i 33 forhold (altså 59 %). På grunnlag etnisitet var det ruspåvirkning i 53 av 96 (55 %), og på grunnlag religion 13 av 22 (59 %). Til sammen er det oppgitt ruspåvirkning i 99 av 169 forhold når vi ser på kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, altså i 59 % av forholdene. I dette begrensede materialet er det ikke forskjell på andelen forhold med ruspåvirket gjerningsperson mellom de tre grunnlagene LHBT, etnisitet og religion. Det kan altså se ut som at ruspåvirkning er en medvirkende faktor i flere av de anmeldte forholdene på hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2016. Dette kommer også frem i flere av anmeldelsene, der mistenkt/siktete selv vektlegger at dette ikke ville skjedd dersom vedkommende var edru.

3.8 Avgjørelser

Det er vanskelig å komme med klare betraktninger om årsaker til at anmeldelsestallene for hatkriminalitet i Oslo politidistrikt er som de er, og begrunnelser for eventuelle endringer fra år til år. Dette blant annet fordi tallene er så små, og variasjoner vil kunne skyldes tilfeldigheter. Det som kan sies er at Oslo politidistrikt gir disse sakene prioritet, og de skal derfor etterforskes grundig. Det har vært jobbet mye med bevisstgjøring om fenomenet blant ansatte i Oslo politidistrikt, og at hatkriminalitet skal prioriteres. Opprettingen av hatkriminalitetsgruppen på Manglerud politistasjon har også bidratt til å sikre god etterforskning i slike saker. Det har vært en bevisst strategi på å løfte frem gruppens eksistens og arbeide i ordinære og sosiale medier. Gruppen har også hatt et samarbeid med frivillige organisasjoner i arbeidet med å spre informasjon om fenomenet hatkriminalitet og betydningen av å anmelde slike saker.

Ikke alle sakene i 2016 er etterforsket av Hatkriminalitetsgruppen, men langt de fleste. Der hvor det ene hatkriminalitetsforholdet er en del av et større sakskompleks gir det ikke mening at Hatkriminalitetsgruppen skal overta hele saken. Eksempel fra 2016 er et forhold registrert som forsøk på drap, der hatkriminalitetsforholdet kun er en liten del av et svært komplekst helhetsbilde. Da blir saken ikke overført til Hatkriminalitetsgruppen. Det kan også være slik at det er en vedvarende nabokonflikt som har resultert i svært mange anmeldelser. Dersom en av disse er en hatkriminalitets sak så vil denne etterforskes på den stasjonen som har sakskomplekset som helhet. Det kan også være at saken blir anmeldt i Oslo, men sendes til et annet distrikt som rette vedkommende. Til sammen var 162 av de 175 forholdene oppført med en saksavgjørelse på uttrekkstidspunktet:

Tabell 25: Reaksjoner på forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016, pr uttrekksdato 14.febr 2016

Saksavgjørelse	Antall 2016
Stilt i bero	1
Henlagt	93
Påtaleunntatelse	3
Konfliktråd	1
Forelegg	10
Vedtatt forelegg på bot	14
Betinget dom og bot	5
Dom på frifinnelse	3
Ubetinget dom og erstatningsbet	6
Betinget dom	2
Ubetinget dom	7
Dels ubet. dels bet. dom på særvilkår	2
Tilståelsesdom	2
Tiltalebeslutning	13
Ikke saksavgjort	13
Totalt antall forhold	175

Det skal sies her at det aldri tidligere, så lenge det har vært ført statistikk over hatkriminalitet i Oslo, vært ført flere saker for retten. Det er og flere forelegg enn tidligere år. De ulike reaksjonene fordelte seg slik på de ulike grunnlagene:

Tabell 26: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2015 og 2016, etter grunnlag og gruppert saksavgjørelse pr 5. februar 2016

Grunnlag	Saksavgjørelse	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Forelegg	6	2
	Henlagt	23	25
	Tiltale	9	3
	Annet	2	1
Etnisitet	Forelegg	15	10
	Henlagt	56	35
	Tiltale	24	17
	Annet	2	3
Religion	Forelegg	3	6
	Henlagt	12	13
	Tiltale	7	9
	Annet	1	2
Nedsatt funksjonsevne	Henlagt	2	
Ikke saksavgjort		13*	17
Totalt antall forhold		175	143

*Av disse er én på LHBT, én på Religion og 11 på Etnisitet

Det er interessant å se nærmere på kategorien "henlagt". Dette kan ofte av publikum tolkes som en kategori der politiet ikke gjør en innsats – eller der politiet ikke har tatt saken på alvor. Dette medfører ikke nødvendigvis riktighet. En sak kan ende med henleggelse selv om det er lagt ned svært mye arbeid – enten i å finne gjerningsperson eller i å skaffe tilstrekkelig med bevis for å føre saken for retten. Dette lykkes man imidlertid ikke alltid med. I flere av "henlagt" sakene i 2016 er det gjort en betydelig innsats i å avhøre vitner, sikre videobevis og avhør med impliserte parter. Politiet opererer med flere henleggelseskoder. Dette er de henleggelseskodene som ble benyttet i 2016:

Tabell 27: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016 etter henleggelsesårsak

Henleggelsesårsak	Antall
Henlagt grunnet mangel på opplysninger om gjerningsmannen	25
Henlagt tvil om gjerningsmannens tilregnelighet	2
Henlagt på grunn av bevisets stilling	52
Henlagt på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet	0
Henlagt ikke straffbart	8
Henlagt på grunn av mangel på bevis	1
Henlagt annet	5
Totalt	93

Hatkrimssaker skal være prioritert. Det er derfor viktig å vise til at ingen av forholdene i 2016 ble henlagt med begrunnelse manglende kapasitet. Det er første gang dette skjer siden distriktet startet å rapportere på hatkriminalitet.

4. Noen eksempler på saker

Så langt tallenes tale. Men hva er det egentlig som anmeldes? Det er et bredt spekter av forhold. Nedenfor følger, i sterkt forkortet versjon, noen få av de anmeldelsene som er behandlet i Oslo politidistrikt i 2016.

- Taxipassasjer betalte 200 kroner. Hun mener selv at hun hadde gitt sjåføren 500 kroner. Det ble diskusjon om dette. Passasjeren slår da sjåføren, og hun skal ha sagt at utlendiger snylter og stjeler, og flere rasistiske skjellsord.
- Far truer datter og hennes kjæreste på det groveste fordi kjæresten er mørkhudet. Det er flere sms, og far er tydelig på at han ikke godtar dette forholdet.
- Fornærmede er ute og spiser. Uten noen forutgående interaksjon kommer mistenkte bort til ham og kaller ham islamist og dyttert til ham. Fornærmede opplevde mistenkte som truende.
- Homofil gutt med bakgrunn fra et afrikansk land mener at han plages av andre med samme landbakgrunn som ham, og som bor i nabolaget hans. Han forteller at de peker på ham, kommenterer ham høylytt osv, og at dette gjør ham utrygg.
- Det har over tid vært nabokrangel om regler i oppgangen. Fornærmede forteller at hun ved denne anledningen ble tatt kvelertak på og fikk knust mobilen, og at det er laget riper i døren hennes. Mistenkte innrømmer å ha kalt fornærmede for "pakkisfitte".
- Mistenkte var full, og ble provosert av to gutter som sparket fotball. Det var sent på kvelden og mistenkte og kjæresten var på vei hjem. Mistenkte kalte guttene mange rasistiske ord. Guttene dro fra stedet, men gikk tilbake da de så mistenkte slå kjæresten

i ansiktet mens hun lå på bakken. Da de to guttene kom i mellom slo ham dem igjen, og ytret flere rasistske ord.

- Mistenkte skal ha dyttet fornærmede. Fornærmede tror det er fordi mistenkte er russer og forklarer at russere ikke liker det folkeslaget fornærmede tilhører.
- Noen har skrevet et sterkt nedsettende ord på ringeklokken hennes som henspeiler på hennes etniske bakgrunn. Hun føler seg svært utrygg etter at dette skjedde, og er særlig bekymret for at noen skal være slemme mot de to små barna hennes. Hun kvier seg derfor for å sende dem ut på lekeplassen som er i tilknytning til blokken.
- Mistenkte skal ha spyttet etter postbudet og kalt ham svarting.
- Mistenkte sa "I dont like gay", og mente de kunne kysse i privaten og ikke i offentligheten. Mistenkte helte så øl over fornærmede. Mistenkte gjentar i avhør at han mener det er fornærmede som burde vært arrestert for å ha kysset i offentligheten, og ikke ham som reagerte på at dette ble gjort. Han mener det er helt feil at to menn kan kysse i alles påsyn.
- Kollega har sagt "neger" flere ganger og vil ikke slutte med det selv om fornærmede gjentatte ganger har sagt at dette er krenkende og oppleves svært vondt og plagsomt.
- Mistenkte finner ut at søsteren dater en dame og truer denne damen gjentatte ganger via sosiale medier. Han vil ikke at søsteren skal være sammen med en jente.
- En mann, kledd i genser med logoen til en innvandrings skeptisk organisasjon, kom bort til fornærmede og klistret på ham et klistermerke med teksten "refugees not welcome". Etterpå gjorde han det samme med en familiefar mens dennes barn var til stede.

Gjerningspersonene stiller seg i avhør svært ulikt til påstandene om hatefullt motiv. Det er flere som erkjenner straffeskyld for gjerningen (eks at man har slått noen), men ikke for de hatefulle ytringene vedkommende hevdes å ha sagt. De benekter på det sterkeste at de har motforestillinger mot minoritetsgrupper av noe slag. Det er også anmeldelser der det i avhør kommer frem at gjerningspersonen erkjenner straffeskyld, men er svært lei seg for det som er skjedd. Ofte er dette saker der mistenkte hadde inntatt til dels store mengder alkohol, og dagen etter må forklare seg om det som skjedde. Det er flere som i avhør gir uttrykk for at det er uforståelig for dem at de skal ha sagt nedsettende ytringer om fornærmedes bakgrunn eller seksuelle orientering. Noen ønsker å be om unnskyldning for det som skal ha skjedd.

Men det er også det motsatte. Flere av de mistenkte er i avhør tydelige på at de ikke liker homofile, at de har et anstrengt forhold til muslimer, eller at de ikke ønsker utlendinger i Norge. Dette betyr ikke at de i avhør erkjenner straffeskyld. Tvert i mot er det ofte slik at de rettferdiggjør sine handlinger ved å forklare hvorfor de misliker nevnte grupper. Gjerningspersonen kan altså innrømme å være rasist og vedkjenne at han har sagt at han skal drepe vedkommende fordi han er utlending, men nekte for at dette skal medføre straffeskyld. Nedenfor følger tre eksempler på slike saker:

Eksempel 1.

Politiet er på stedet, en mann er utagerende og banker blant annet hardt på butikkvinduer. I forbindelse med vekternes ankomst svarte mistenkte med å gå opp i ansiktet på dem, for så skrike "jævla svartinger", "jævla utlendinger", "jævla flyktninger". Mistenkte veiet også med armene, men ingen av vekterne oppfattet det som om det ble slag mot dem. Mistenktes kone kommer til og kan ikke forstå hvorfor vekterne involverer seg. Dette ettersom de (vekerne) var "flyktninger i Norge" og dermed etter hennes mening ikke har rett til å fortelle dem hvordan de skal oppføre seg. I avhør blir siktede blir spurt om det hadde vært annerledes hvis

vektene hadde vært nordmenn. Siktede svarer da:

"En svarting kan ikke komme og si at jeg må gjøre det og det". "De er ikke likemenn." Han sier er at grunnen er at "de" ikke følger Norges lover og de går i moske. "Hele gjengen sier Allah". Siktede mener "de" må følge Norges lover. Han sier videre: "De kan ikke komme hit og tro at de bor i Muhammed-land og banke kona si. Og de mener vi er vantro". Siktede sier at han er personlig kristen.

Eksempel 2

Siktede går bort til et kjærestepar på et spisested og er tydelig overfor den fornærmede mannen at fornærmede som muslim må holde seg langt unna norske jenter. Han fremstår truende og det blir knuffing, før mistenkte føres ut av spisestedet. I avhør forteller siktede om bøker han har lest om muslimske menn i England som doper ned jenter og bruker dem som sexslaver i partyhouses der disse kvinnene voldtas. Siktede fortalte videre at dette har vært kjent i lang tid også av politiet, som han mener ikke har gjort noe med dette problemet i frykt for å bli kalt rasister. Han mener dette ikke bare gjelder England men også andre steder hvor det flytter mange muslimer til et sted, og viser til Sverige hvor han har lest at det er 50 no-go soner. Også i Norge mener han at overfallsvoldtekter dysses ned.

Siktede forteller videre at han mener Islam ikke er en religion men en ideologi, og at Islam handler mer om å innvandre og å ta over, og at han ikke vil godta at det er totalitære i hans nabolag. Han forteller at dersom han ser en norsk kvinne sammen med en muslim så reagerer han på dem selv om han ikke nødvendigvis sier eller gjør noe med det. Siktede føler at det er hans plikt i enkelte tilfeller å si ifra om at hva han synes om dette. Siktede mener at enhver person har et eget ansvar for å beskytte sine egne verdier i samfunnet. Siktede la til at han ikke kan si at fornærmede er en dårlig person. Så lenge fornærmede slutter å være muslim så kan siktede godt være hans venn, men siktede mener at så lenge fornærmede står for en menneskefiendtlig ideologi som Islam, så kan ikke siktede godta dette. Siktede fortalte at han på ingen måte er rasist. Siktede har ikke noe imot personer som har en flerkulturell bakgrunn. Det er ideologien til Islam siktede har et problem med.

Eksempel 3

En ung mann truet taxisjåføren etter en disputt om betaling. Han knuste ruten i taxien og var svært utagerende. I avhør blir siktede bedt om å beskrive hva han sa og gjorde etter at han ble stoppet av politiet. Siktede forklarte at han bråkte og oppførte seg som "en liten drittunge". Han var veldig full. Siktede hadde også kalt taxisjåføren en "jævla neger" og sa at han ville drepe han. Siktede forklarte at han skrek og hoiet og at han flere ganger ble bedt om å være stille av politiet på stedet. Han var da stille i en liten stund før han begynte igjen. Siktede ble gjort kjent med at han, med politiet til stedet skal ha ropt ut at han "hatet negre", "at de kan komme seg til helvete ut av landet vårt", "at han (taxisjåføren) kunne gå å henge seg selv, at han ønsket å kappe av han (taxisjåføren) halsen, massakrere han og putte han i syre, og at han ønsket å gjøre dette mot alle negre. Siktede bekreftet at han hadde sagt dette. Siktede ble spurt om hva han tenkte om å ha sagt disse tingene og forklarte da at han ville være ærlig, og at han er ganske rasistisk. Han sa at det bare var slik han var. Siktede la vekt på at han sto for det han sa, bare ikke måten han sa det på, siden han var så full. Siktede ønsker ikke å drepe alle negre, men han liker dem ikke. Delen om å drepe dem kom nok fordi han var så full, og han ble revet med.